

Vägivalla liigid paarisuhtes

Sildid:

- [vägivald](#) [1]

Emotsionaalne vägivald (ka vaimne, psühholoogiline vägivald) on verbaalne või mitteverbaalne rünnak, mis kahjustab teist inimest emotsionaalselt ning alandab ta eneseväärikustunnet. Emotsionaalne vägivald on pidev ja tahtlik teisele inimesele haiget tegemine ja tema tunnete riivamine. Antud vägivallaliik on kõige levinum ning tavaliselt esineb see koos füüsilise, seksuaalse ja/või majandusliku vägivallaga. Ohvrid peavad emotsionaalset vägivalda ka kõige laastavamaks ja raskemini talutavaks. Emotsionaalne vägivald ei pea olema alati teise inimese otsene solvamine või ta peale karjumine. See võib väljenduda ka peenekoelise ja oskusliku manipuleerimise ja alandamise kaudu.

Järgnevalt on loetelu erinevatest emotsionaalse vägivalla käitumisviisidest:

- Kritiseerimine ja halvustamine;
- Sõimamine;
- Süüdistamine;
- Alandamine;
- Hirmutamine ja ähvardamine (sh haiget tegemise või tapmisega ähvardamine);
- Süstemaatiline kontrollimine (sh liikumise, suhtlemise ja raha kasutamise kontrollimine);
- Sotsiaalne isoleerimine (nt sõprade, sugulastega suhtlemise või vaba aja veetmise ja hobidega tegelemise egoistliku võimu ja kontrolli vajadusest põhjustatud piiramine või keelamine);
- Manipuleerimine;
- Ignoreerimine;
- Armukadeduse väljanäitamine.

Füüsiline vägivald on tahtlik füüsilise jõu kasutamine vastu teise isiku tahtmist põhjustades teisele inimesele vigastusi, füüsilist valu või isegi surma. Füüsiline vägivald on kõige kergemini tuvastatav vägivalla liik, kuna ohvril on nähtavad füüsilised kahjustused. See sisaldab järgmisi tegevusi:

- Tõukamine;
- Kriimustamine;
- Kinni haaramine, raputamine;
- Mingi esemega viskamine;
- Löömine käe, jala või mingi esemega;
- Peksmine, sh mingi esemega peksmine;
- Juustest tirimine;
- Kägistamine, lämmatamine;
- Hammustamine;
- Mürgitamine
- Põletamine;
- Kinnihoidmine; kinnisidumine;
- Külmi- või tulirelva kasutamine.

Seksuaalne vägivald [2] on igasugune seksuaalse sisuga käitumine, mille kaudu

kontrollitakse, manipuleeritakse või alandatakse teist inimest. Seksuaalne vägivald võib olla paarisuhtes enam levinud, kui seda arvatakse. Siin peituvad põhjused kaua aega valitsenud patriarhaalsetes arusaamades, et abielus või paarisuhtes olemine tähendab kohustuslikku allumist partneri seksuaalsetele soovidele. Seksuaalsest vägivallast võib rääkida kui tegemist on järgmiste nähtustega:

- Mittesoovitud seksuaalsed puudutused (käperdamine) ja märkused;
- Pealesunnitud suguühe partneriga;
- Partneri poolt pealesunnitud suguühe kellegi teisega kui partner;
- Intiimsetele kehaosadele valu tekitamine (sadism);
- Vägistamine.

Majandusliku vägivalla korral kontrollib vägivallatseja partneri raha kasutamist või partnerile kuuluvaid materiaalseid ressursse. Majanduslik vägivald raskendab partneri iseseisvat materiaalist toimetulekut ning võib muuta partneri vägivallatsejast sõltuvaks. Majanduslikuks vägivallaks võib pidada järgmisi tegevusi:

- Partneri raha äravõtmine;
- Partneri pangakaartide enda käes hoidmine;
- Partneri tehtud ostude pidev kritiseerimine;
- Partneril ostude või majanduslike tehingute tegemise piiramine, takistamine;
- Olukorra tekitamine, kus partner peab enda jaoks vajalike kulutuste tegemiseks raha lunima;
- Elatisraha maksmata jätmine;
- Majapidamiskulude range ja formaalne kontrollimine (nt ostutšekkide esitamise kohustus ja tasaarveldamine);
- Hariduse omandamise või töötamise takistamine;
- Ühiselt soetatud vara enda nimele kirjutamine;
- Ohvri sundimine osalema ebaseaduslikes tehingutes, tema nimele firma või muu ebaseaduslikult soetatud vara kirjutamine;
- Võlgade tekitamine.

Lisaks sellele, et vägivalda liigitatakse emotsionaalseks, füüsiliseks, seksuaalseks ja majanduslikuks, eristatakse lähtuvalt vägivalla toimumise kontekstist ja iseloomust veel selle tüüpe. Vägivald teise inimese suhtes võib laias laastus olla kaheksa tüüpi: ekspressiivne ja instrumentaalne. Ka perevägivalla võib liigitada ekspressiivseks ja instrumentaalseks.

- **Ekspressiivne vägivald** on konfliktidest ja puudulikest probleemide lahendamise oskustest tulenev vägivald. Ajendajaks võivad olla ärevuse ja viha purse, frustratsioon ja/või lahendamata probleemid.
- **Instrumentaalne vägivald** on kontrolli- ja võimuvajadusest ajendatud vägivald. Vägivaldne käitumine on võimu ja kontrolli rakendamise vahend, õigemini kasutatakse vägivalda, et pärssida oma võimutuse ja kontrolli kaotamise tunnet ning taastada võim. Instrumentaalne vägivald eskaleerub aja jookkul, on harva vastastikune ja võib tuua kaasa tõsiseid tagajärgi.

Meeste vägivald naiste vastu ja naiste vägivald meeste vastu

Nii mehed kui ka naised kasutavad paarisuhtes vägivalda. Teadlased on diskuteerinud selle üle, kas mehed kasutavad naiste suhtes rohkem vägivalda kui

naised meeste suhtes või ei erine mehed ja naised vägivalla kasutamise osas. Erinevad uuringud näitavad, et naiste poolt kasutatav vägivald erineb oluliselt meeste vägivallast nii raskusastme, motivatsiooni, tagajärgede kui ka situatsiooniliste tegurite poolest. Järgnevalt on esitatud naiste ja meeste vägivalla peamised erinevused.

- Naiste vägivald on peamiselt vaimne.
- Meeste vägivald on oluliselt tõsisem, nad kasutavad rohkem raskemat füüsilist vägivalda (peksmine, jalaga löömine, kägistamine) võrreldes naistega. Kui naised kasutavad füüsilist vägivalda, siis nad tavaliselt löövad lahtise käega või mingi esemega.
- Seksuaalset vägivalda kasutavad peamiselt mehed.
- Naiste vägivald on enamasti reaktsioon stressi või frustratsiooni korral (nn ekspressiivne vägivald, vt vägivalla tüübid) või enesekaitse mehe vägivaldsuse puhul. Meeste vägivald on seevastu oluliselt enam ajendatud domineerimise ja kontrolli vajadusest (nn instrumentaalne vägivald, vt vägivalla liigid).
- Ka naised võivad kasutada kontrolli oma eesmärkide saavutamiseks, kuid naised rakendavad kontrolli pigem lühiajaliselt ja situatiivselt sõltuvalt teatud olukorrast. Meeste kontroll on püsivam ning tervet paarisuhet läbivam.
- Meeste vägivald võib tekitada naistes kestva hirmutunde, kuid mehed näivad tundvat harva hirmu naiste vägivalla eest. Nad tajuvad naiste vägivalda pigem häiriva kui ohustavana.
- Naised, kes kasutavad vägivalda meeste vastu on paljude uuringute kohaselt kogenud ise vägivalda mehe poolt.

Allikas URL: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/perevagivald/vagivalla-liigid-paarisuhtes?fbclid=IwAR2nsW16dzpnAtNFKvyeLADSdR6hHvRg72RL8SseveM6jyaS3jYWL4QvR-E>

Lingid:

[1] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/vagivald>

[2] <http://www.estl.ee/valdkonnad/seksuaalv%C3%A4givald/>